

BIBLICKÉ IMPULZY

august 2023

Milí priatelia a priaznivci biblického apoštolátu! Opäť si vás srdečne pozdravujeme z biblického diela, celoslovenskej inštitúcie na podporu biblického apoštolátu, biblickej pastorácie a biblickej kultúry. Pred mesiacom sme vám v biblických impulzoch želali príjemné a požehnané prežitie prázdninových a dovolenkových dní či týždňov. Teraz sa nachádzame uprostred prázdnin a veríme, že sa vám z toho želania podarilo aspoň niečo uskutočniť alebo sa ešte – veríme – podarí.

Chceme si dnes pripomenúť vzácneho kňaza, Jozefa Žvandu, ktorý pracoval v Univerzitnom pastoračnom centre v Ružomberku. Do večnosti prešiel 20. júna 2023. Spomíname ho preto, že mal veľmi pozitívny vzťah voči biblickému dielu, ktoré v ostatných rokoch našlo svoje útočisko v priestoroch Katolíckej univerzity v Ružomberku. Vždy, keď sme mali stretnutie Rady KBD, nám veľmi ochotne vychádzal v ústrety a pravidelné rokovania sme mávali v priestoroch pastoračného centra na KU v Ružomberku. Nech mu Pán Boh odplatí jeho dobrotu.

Počas letných prázdnin uvažujeme nad systémom práce KBD v budúcnosti. Na jesennom stretnutí s členmi KBD – bude to 14. októbra 2023 – sa chceme aj tejto otázke venovať a predstaviť určitú víziu práce v súčasných podmienkach, ktoré prežívame v Cirkvi a na Slovensku. Pri príležitosti Sviatku hôr v Zubercoch (9. júla) nám pán biskup František Rábek prisľúbil účasť na stretnutí s vami v Ružomberku a tomuto stretnutiu bude predchádzať ešte jedna porada, na ktorej upresníme priebeh tohto októbrového stretnutia. Isto-iste bude možnosť podeliť sa so skúsenosťami v oblasti biblického apoštolátu, takže si už môžete pripravovať svoje vystúpenia.

Správy a zaujímavosti z biblického sveta

Zrejme najdôležitejšou správou z biblického sveta v okruhu niekoľkých predošlých týždňov je, že jeruzalemský katolícky patriarcha arcibiskup Pierbattista Pizzaballa, OFM, bude na najbližšom konzistóriu 30. septembra 2023 v Ríme vymenovaný za kardinála. V nedeľu 9. júla 2023 po skončení poludňajšej modlitby Anjel Pána to oznámil Svätý Otec František. Táto správa osobne napĺňa radosťou autora týchto biblických impulzov, pretože v 90-tych rokoch sme spolu sedávali v študentských laviciach františkánskeho biblického inštitútu v Jeruzaleme. Páter Pierbattista, ktorý sa medzičasom vypracoval na výborného biblistu, bol zvolený najskôr za kustosa Svätej zeme, potom v roku 2016 sa stal apoštolským administrátorom Jeruzalema a v roku 2020 ho pápež František vymenoval za patriarchu Jeruzalema. Na sviatok sv. Hieronyma bude spolu s ďalšími vymenovaný za kardinála. K tomuto slávnostnému dňu mu aj v mene slovenských spolupracovníkov biblického apoštolátu pošleme srdečné blahoželanie.

Rehoľa jezuitov na celom svete sa pripravuje na významné výročie: 4. septembra 2023 uplynie 500 rokov od času, keď sa po prvý raz dostal sv. Ignác z Loyoly do Jeruzalema. Pobudol tam v spoločenstve bratov františkánov a ich predstavenému sa zveril so svojou túžbou ostať tam natrvalo. Keď sa predstavený otcov františkánov na jeho prosbu vyjadril negatívne, Ignác to poslušne prijal a vrátil sa do Ríma. Vo Svätej zemi sú jezuiti prítomní od roku 1913, keď tam bola otvorená pobočka Pápežského biblického inštitútu v Ríme. Niektorí jezuiti pracujú na univerzite v Betleheme, niektorí jezuiti pracujú v inštitúte Tantur, ďalší jezuiti sa zaoberajú s imigrantmi, učia ich angličtinu, dávajú duchovné obnovy a pracujú aj ako sprievodcovia pútnikov.

V uplynulých dňoch bola vo Svätej zemi sprístupnená nová pútnická destinácia, ktorá sa volá Magdala. Ide o miesto, ktoré v roku 1889 zakúpila františkánska Kustódia Svätej zeme. Františkáni vtedy predpokladali, že na tomto mieste by sa mohli nájsť nejaké starobylé pamiatky úcty Ježišovej učeníčky Márie Magdalény. A tak 22. júla 2023, na sviatok sv. Márie Magdalény slávil františkáni slávnostné bohoslužby práve na tomto mieste, na západnej strane Tiberiadskeho jazera. Pápež František už v roku 2016 ustanovil, že Mária Magdaléna sa v liturgii bude uctievať tým istým stupňom slávenia, teda ako sviatok, ako sa oslavujú apoštoli. Hlavným celebrantom v Magdale bol kustos Svätej zeme P. Francesco Patton, OFM, ktorý podľa myšlienok prof. Frederika Mannsa uviedol tri základné veci, ktoré nás učí Mária Magdaléna: vernosť, lásku a svedectvo. Viackrát bola pritom zopakovaná dnes už okrídlená veta, že Mária Magdaléna sa stala apoštolkou apoštolov (lat. *Apostola apostolorum*). Od tohto dňa (22.7. 2023) sa teda Magdala stala posvätným miestom určeným pre púte, modlitbu a liturgiu. Archeologické vykopávky tu vyniesli na svetlo byzantské pamiatky, predovšetkým veľmi cenné mozaiky z 5. kresťanského storočia.

Biblické prístupy

V tejto rubrike biblických impulzov sa postupne oboznamujeme s najzákladnejšími a najčastejšie používanými štrukturálnymi prvkami biblických textov. Po úvodnom vysvetlení inšpirácie ako podstatného dôvodu čítania a meditácie Písma sme už objasnili niektoré štrukturálne prvky v biblických textoch, ako je obsahové členenie inklúzia, či mega-inklúzia. V tomto čísle si všimneme, ako sú v niektorých textoch stavané tzv. malé literárne jednotky vedľa seba v protikladnej pozícii. Ide o tzv. čierno-biele štruktúry biblických textov.

Ako prvý si tento štrukturálny prvok uvádzame preto, že práve tento prvok je v biblických textoch najľahšie viditeľný. Stačí, keď si pri čítaní textov Písma všimame napríklad odporovacie spojky na začiatkoch veršov, alebo si v sebe vypestujeme citlivosť na vnímanie protikladov, alebo si pri správnej limitácii všimneme a vzájomne porovnáme prvky inklúzie. Teraz ako príklady pre spomenuté postrehy nám poslúžia dva texty: Žalm 1 a modlitba Otče náš (Mt 5,9-13).

Žalm 1 má prakticky neprehliadnuteľnú „čierno-bielu“ štruktúru. Bloky veršov 1-3 a potom 4-5 sú oddelené slovami na začiatku 4. verša: **No nie tak bezbožní...** Tieto slová jasne naznačujú, že ide o nový pohľad, nový zorný uhol, novú tému a pod. Taktiež aj medzi veršami 1 a 2 jestvuje určitý protiklad v opise šťastného človeka, ktorý postupuje formou „3x nie“, **ale** v zákone Pánovom má záľubu... Takto sa nám štruktúra textu o blaženom človeku stáva úplne jasnou. Záverečný 6. verš tohto žalmu prináša konečnú syntézu oboch porovnávaných štýlov života.

Výrečná je aj protikladná pozícia prvkov inklúzie v Modlitbe Pána (Mt 5,9-13). Na začiatku modlitby je oslovenie *Otče náš...* Potom nasleduje výpočet siedmich prosieb, ktoré sa končia spomenutím *Zlého*, teda zlého ducha a súčasne každého zla, od ktorého prosíme, aby nás Nebeský Otec uchránil. Tu vidíme, že inklúzia môže mať aj protikladné nastavenie.

Vypestovaná citlivosť na vnímanie „stavebných“ prvkov posvätného textu účinne pomáha evidovať striedanie myšlienok textu a tak možno spoľahlivejšie sledovať myslenie inšpirovaného autora biblického textu.

Recenzie kníh s biblickou tematikou

V roku 2006 vydal vojenský ordinár, biskup Mons. František Rábek pozoruhodnú knihu s názvom *Mozaika pravdy*. Podnadpis knihy znie: Katechézy pre členov Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky. Miestom vydania je Mariánka, ktorá je sídlom vojenského ordinariátu. Kniha bola vytlačená v Banskej Bystrici v elegantnej tvrdej väzbe (230 strán) a je bohato ilustrovaná fotografiami mozaík známeho umelca Marka Rupnika, ktorý má mnohé mozaiky s náboženskou tematikou vo svätyniach po celom svete.

Toto dielo je pozoruhodné najmä tým, že prináša 104 katechéz s krátkymi, jasnými a zrozumiteľnými textami. Ich témy sú usporiadané premysleným spôsobom. Zoradené sú do štyroch blokov: Vyznanie viery (1 – 40), Sviatosti (41 – 64), Život v Kristovi (65 – 94) a Kresťanská modlitba (95 – 104). K týmto katechézám sú pridané tri prílohy: Spoločné modlitby, Formuly katolíckeho učenia, Sviatosť zmierenia. Pán biskup F. Rábek dal svojej knihe štruktúru, ktorá je prakticky zhodná so štruktúrou Katechizmu Katolíckej cirkvi. Vytvoril tak publikáciu, ktorá zodpovedá oficiálnemu katolíckemu katechizmu, ale zároveň je stručnejšia a ľahko pochopiteľná. Každá katechéza má nadpis označujúci tému. Potom je na okraji strán uvedená otázka a pod ňou odpoveď a v hlavnej časti textu je výklad. Ku všetkým textom sú pridané rozličné výjavy spomenutých mozaík alebo ich detailov. Fotografie vo farebnom prevedení vhodne oživujú publikovaný text.

Silnou stránkou katechéz je to, že sú napísané hutnou formou, dobre sa čítajú a sú postavené na biblickom základe. Ich čítanie sprostredkuje čitateľovi jednak poučenie o pravdách našej viery a zároveň umožní čitateľovi okúsiť čitateľský zážitok. Vrelo odporúčame našim priaznivcom zahĺbiť sa do ich textov a oživiť si tak svoj vzťah ku Kristovi.

Kontakty a konzultácie s členmi KBD

Pokiaľ ide o jesenné stretnutie členov Katolíckeho biblického diela v Ružomberku, môžeme potvrdiť termín stretnutia, teda 14. október 2023. Pripravené budú dve prednášky: prvá z oblasti praktickej práce so Svätým písmom a druhá sa bude venovať vízii práce do budúcnosti. V tretej časti stretnutia bude daný priestor účastníkom podeliť sa so svojimi skúsenosťami z biblického apoštolátu.

V tomto bode biblických impulzov chceme dať priestor vzácnemu jubilantovi, ktorý sa 30. júla dožil požehnaných a krásnych 80-tich rokov svojho života: ide o kňaza Spoločnosti Ježišovej, pátra Jána Ďuricu S. J. Nesmierne pokorný človek, v každej situácii radostný a plný nádeje a dôvery v Boha aj ľudí. V čase, keď biblické dielo sídlilo vo Svite, sme sa často stretávali na zasadnutiach Rady KBD, pričom Janko Ďurica vystupoval s konkrétnymi návrhmi a prijímal rozličné služby v biblickom apoštoláte a neustále povzbudzoval

k duchovnému životu založenému na práci so Svätým písmom. Radosť bola stretnúť sa s ním. Za jeho obetavú pomoc biblickému apoštolátu na Slovensku sme mu nesmierne vďační.

Vzácnemu jubilantovi sme položili tri otázky, na ktoré nám on sám odpovedal.

1. Aké boli tvoje cesty ku kňazstvu a k rehoľnému životu?

Pochádzam z veriacej kresťanskej rodiny z hriňovských lazov pod Poľanou. V našej rodine bolo samozrejme ísť na svätú omšu každú nedeľu a prikázaný sviatok, tak rodičia ako aj moji 3 súrodenci, aj keď to bolo 5 km peši, či bolo pekné počasie, alebo záveje, zima vtedy až do -25°C. Na spoveď sme chodievali poväčšine len 4x do roka, ku Vianociam, Veľkej noci, na začiatku a konci školského roka. Všetci súrodenci sme chodili na vyučovanie náboženstva. Obyčajne cez zimu, ale niekedy aj cez rok nám mamička čítala výber niektorých častí zo Svätého písma. Niekedy sme sa aj spolu modlili, ale vždy pred jedlom a po jedle aspoň prežehnanie.

Ku kňazskému povolaniu ma inšpiroval otecko, pred začatím strednej školy. *Nechcel by si byť pastierom?* – hneď som rozumel, že duchovným. Po krátkom zvážení som mu odpovedal: *Aj by som chcel.* Tak sa každý deň modli: Božské Srdce Ježišovo, pomôž mi, aby som sa stal dobrým a svätým kňazom. Ku rehoľnému kňazstvu ma inšpiroval jeden rehoľník duchovnými cvičeniami o kňazstve v duchu Druhého vatikánskeho koncilu v meditácii o diecéznom a rehoľnom kňazstve. Prorok Jeremiáš píše o vyvolení už v živote matky 1,4nn, a apoštol Pavol, že ešte pred stvorením sveta (Ef 1,4). V Knihe Exodus Boh žiada: „Prvorodeného dáš mne“. Ja som tiež prvorodený a potvrdilo mi to aj čítanie knihy o sv. Jánovi Vianney.

2. Opíš našim čitateľom svoju skúsenosť s Božím slovom.

Božie slovo ma oslovovalo už v detstve, keď nám mamička čítala o Jozefovi v Egypte, všetci sme od dojatia plakali. Neskôr som objavil, že Jozef bol predobrazom Pán Ježiša. Niekedy som si aj sám čítal Nový zákon. Postupne som objavoval nekonečnú starostlivosť Milosrdného Otca o každého človeka, lebo každému stvoril nesmrteľnú dušu, preto je Otcom v pravom slova zmysle, ako to naučil jeho Syn už apoštolov, ale aj nás v modlitbe Otče náš..., ktorú niektorí nazývajú encyklopédiou života.

Skúsenosť s Božím slovom mi rozšírili päťročné štúdiá na CMBF v Bratislave v duchu scholastickej teológie a potom desaťročná formácia po prijatí na Inštitút svätého Alojza v spojení s Teologicickou fakultou sv. Andreja Bobolu vo Varšave v duchu Druhého vatikánskeho koncilu napr. v duchu Súborného diela 1 – 7 P. Emila Krapku SJ, nášho najväčšieho teológa a ďalších, ktoré dovtedy boli vydávané len v samizdatoch. Zároveň pokladám za významné pokračovanie a ekumenickú spoluprácu so Slovenskou biblickou spoločnosťou v Banskej Bystrici, kde sme vydali štyri biblické mapy a dva biblické atlasy pre študentov, ktoré sme dovtedy nemali, vrátane publikácie Meryl Doneya *Ako k nám prišla Biblia*. Tiež aj spolupráca na príprave vydania *Ekumenickej Biblie*.

Výborné boli stretnutia na Katolíckom biblickom diele vo Svite od jeho vzniku na Slovensku. Stále hlbšie prenikanie do srdca Božieho slova napísaného vo Svätom písme som nachádzal aj pri prednášaní úvodov do Starého zákona od roku 1990 v banskobystrickom seminári, potom na Teologickej a Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity, vrátane Univerzity tretieho veku. Cenné boli skúsenosti s veľkým projektom TF TU Komentáre

k Starému a Novému zákonu. Počas toho obdobia prebiehala príprava vydania Jeruzalemskej Biblie, z ktorej stále intenzívne čerpajú v neokatechumenátnych spoločenstvách. Samozrejme najviac v slávení Eucharistie a modlitbe breviára.

3. Ako hodnotíš súčasnú situáciu v náboženskom živote slovenských katolíkov?

Súčasná situácia náboženského života na Slovensku v spojení s univerzálnou Cirkvou v duchu synodality nás pozýva, aby sme sa učili vidieť ako dať plňšiu náplň svojmu životu vo všetkých oblastiach a situáciách. V súčasnej situácii vidíme mnohé pozitíva, že rodičia môžu všetkých pokrstených prihlásiť na vyučovanie náboženstva, aby im do 18. roku osobne odovzdali vieru, v ktorej budú môcť zodpovedne pokračovať v živote. Napomáha to aj veľké množstvo novopostavených kostolov (otecko postavil kaplnku zasvätenú sv. Cyrilovi a Metodovi a brat kostol Fatimskej Panne Márii), kde prijímaním sviatostí môžu prenášať slabosti a duchovne dozrievať, napr. prvé piatky, prvé soboty...

Pápež František v októbri 2021 otvoril synodu venovanú téme synodality v Cirkvi. Pojem synoda znamená cestu s niekým alebo kráčať spolu. Cirkev je pozvaná kráčať tak, aby celý Boží ľud, každý pokrstený počúval, čo Duch Svätý hovorí Cirkvi. Pri malých komunitných stretnutiach sme si uvedomili, že každá farnosť zohráva svoju dôležitú úlohu, že všetci pokrstení, tak členovia hierarchie ako aj laici, aj tí, čo sa cítia vylúčení, sú povolani aktívne prežívať, ale aj uskutočňovať misijné poslanie (porov. Mt 28,18-20).

Negatívne je, keď mnohí mladí neuzatvárajú sviatostné manželstvo a žijú bez Božieho požehnanja. Takéto zväzky sa neskôr vo veľkej miere rozpadajú. Mnohí neprístupujú k sviatostiam, nemodlia sa... Preto sa treba učiť rovnako sa starať o dušu, ako sa staráme o telo.

V mene všetkých členov Katolíckeho biblického diela pátrovi Jánovi srdečne ďakujeme za to, že sa podelil so svojimi bohatými skúsenosťami a ešte srdečnejšie mu blahoželáme. Vyprosujeme mu od Pána Boha dobré zdravie, hojnú Božiu pomoc, orodovanie Panny Márie, aby stále rozdával radostného ducha v službe Bohu aj ľuďom.

Pripravil: **Mons. Anton Tyrol**